

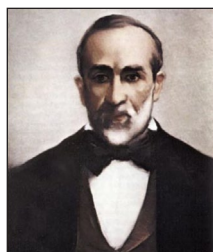
■ Ἡρώες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως

Γεώργιος Τερτσέτης*

Ὁ ἀγωνιστὴς τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν

† 15η Ἀπριλίου 1874

Ὁ Γεώργιος Τερτσέτης (1800-1874) στὴν Ἐθνεγερασία ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστὲς τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν. Ἐτσι τὸν χαρακτηρίζει ὁ λόγιος, ἱστοριοδίφης καὶ συγγραφέας Ντίνος Κονόμος (Ζάκυνθος 1918-Λονδίνο 1990): «**Ὁ** Τερτσέτης δὲν εἶναι μόνο ὁ συγγραφέας κι' ὁ λογοτέχνης ποὺ περιέσωσε μὲ τὸ ἔργο του τὶς πράξεις καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἡρώων τοῦ Εἰκοσιένα. **Τ'** ὄνομά του θὰ ζήσει στὴν ἱστορία ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἄξια λογοτεχνικὴ παραγωγή του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ἦθος του, γιὰ τὴν πνευματικὴ παλληκαριά του» (Ντίνου Κονόμου «Γεώργιος Τερτσέτης – Ἀνέκδοτα Κείμενα», Ἐκδ. Συλλόγου πρὸς Διάδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων, Ἀθῆναι, 1959, σελ. 15).

* * *

Ὁ Τερτσέτης γεννήθηκε στὴν Ζάκυνθο. Ὁ πατέρας του Ρωμαιοκαθολικός, ἡ μητέρα τοῦ Ὁρθόδοξη. Οἱ γονεῖς κονταροχτυπήθηκαν γιὰ τὸ ποῦ θὰ ἀνῆκε τὸ παιδί τους. Ὁ ἴδιος ἐπέλεξε νὰ ἀκολουθήσει τὴν Ὁρθοδοξία. **Τὸ** 1816 πηγαίνει στὴν Ἰταλία καὶ σπουδάζει νομικὰ στὰ πανεπιστήμια τοῦ Μιλάνου καὶ τῆς Πάντοβας, ἀπὸ τὸ ὁποῖο τὸ 1820 παίρνει τὸ πτυχίο τῆς Νομικῆς καὶ τὸ 1822 τὸ διδακτορικὸ του δίπλωμα ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Μπολόνια. Ἀντὶ νὰ ἀσκήσει τὸ ἐπάγγελμα του στὴν Ζάκυνθο, μνεῖται στὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία καὶ ἀπὸ τότε ἕως τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἀφιερώνεται στὴν ὑπόθεση Πατριδα. Παρὰ τὸ καχεκτικὸ τοῦ σώματός του δὲν μένει στὴν ἀσφάλεια τῆς Ζακύνθου, ἀλλὰ περνάει στὴ Ρού-

Ἀνδριάντας τοῦ Γεωργίου Τερτσέτη. Δικαστικό Μέγαρο Τριπόλεως, Πλατεία τοῦ Ἄρεως.

μελη νὰ πολεμήσει γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος. **Γ**ιὰ λόγους ὑγείας ἐπιστρέφει στὴ Ζάκυνθο, ὅπου εἶχαν καταφύγει ἡ χήρα καὶ τὰ τρία ὄρφανὰ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, τῶν ὁποίων ἀναλαμβάνει τὴν ἀγωγή καὶ τὴ μόρφωση.

Κατὰ τὴ διαμονή του στὸ νησί συνδέεται μὲ τὸν Διονύσιο Σολωμό, καὶ ἦταν ἀπὸ τοὺς ἐλάχιστους καλεσμένους τοῦ ἔθνικοῦ μας ποιητή, ποὺ ἄκουσαν νὰ ἀπαγγέλλει ὁ ἴδιος τὸν Ἐθνικὸ μᾶς Ὕμνο (Γεωργίου Τερτσέτη, «Ἀνέκδοτοι λόγοι», Ἐπιμ. Ντίνος Κονόμος, Ἔκδ. Ἐτ. Ἰω. Καμπάνας, Ἀθήνα, 1969, 1ος Τόμος, σελ. 14).

Τὸ 1824 ὁ Τερτσέτης γράφει τὸ ποίημα του «Ἡ καταστροφή τῶν Ψαρῶν» καὶ τὸ 1826, ὅταν ἀπὸ τὴ διχόνοια κινδυνεύει ἡ Ἐπανάσταση, ἀποφασίζει νὰ πολεμήσει καὶ πάλι, παρὰ τὸ ὅτι ἦταν φιλάσθενος καὶ καχεκτικὸς στὸ σῶμα. **Α**πλὸ στρατιώτη, μὲ φουστανέλα καὶ ξυρισμένο κεφάλι, τὸν βρίσκει ὁ διοικητὴς τοῦ στρατοπέδου Ριχάρδος Τσοῦρτς καὶ τὸν παίρνει κοντὰ του γραμματέα. **Ο**ὐ κακουχίες τὸν καταβάλλουν γιὰ μιὰν ἀκόμη φορὰ καὶ τὸ 1829 γυρίζει στὴ Ζάκυνθο, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐπανέρχεται στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα τὸ 1830.

Τὸ 1832-1833 διετέλεσε καθηγητὴς τῆς Γενικῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας στὸ Κεντρικὸ Πολεμικὸ Σχολεῖο τοῦ Ναυπλίου. **Μ**ὲ τὴν ἔλευση τῆς Ἀντιβασιλείας σχετίστηκε τόσο μὲ τὸν Μαιζὼν ὅσο καὶ μὲ τὸν πρόεδρό της, Ἄρμανσπεργκ, καθὼς μάθαινε Ἑλληνικὰ στὶς κόρες του.

Στὴν δίκη ποὺ κατασκεύασε ἡ Ἀντιβασιλεία κατὰ τῶν Θεοδ. Κολοκοτρώνη καὶ Δημ. Πλαπούτα, ὁ Τερτσέτης ὀρίζεται δικαστής, μὲ πρόεδρο τὸν Ἀθανάσιο-Ἀναστάσιο Πολυζωΐδη (1802-1873). **Τ**ὸ 1832 διορίστηκε ἀπὸ τὴν Ἀντιβασιλεία μέλος τοῦ πενταμελοῦς δικαστηρίου τοῦ Ναυπλίου ποὺ δίκαιζε τοὺς Κολοκοτρώνη, Πλαπούτα κ.ἄ. **Ο** Τερτσέτης τότε μαζὶ μὲ τὸν πρόεδρο τοῦ δικαστηρίου Ἀναστάσιο Πολυζωΐδη, γνωρίζοντας πολὺ καλά τὴν ἀθωότητα τῶν κατηγορουμένων, ἀρνήθηκε νὰ ὑπογράψει τὴν ἀπόφαση καταδίκης του σὲ θάνατο διὰ ἀποκεφαλισμοῦ γιὰ ἐσχάτη προδοσία.

Οί δύο άνδρες αποδεικνύουν τή σκευωρία και άνθίστανται στις άπειλές για τή ζωή τους, πού δέχονται από τούς κρατοῦντες, Βαυαρούς και Έλληνες, πού ήθελαν μετά πάθους τήν καταδίκη σέ θάνατο στήν γκιλοτίνα τῶν δύο ήρώων τῆς Έπανάστασης. Οί Βαυαροί περνοῦν τούς δύο δικαστές από δίκη. Σέ αὐτήν ὁ Τερτσέτης λέγει στόν Σκοτσέζο εισαγγελέα Μάσον τὰ ἐξῆς ἀλησμόνητα: **«Ποῖος εἶσαι ἐσύ, πού μὲ τὸ πρόσχημα τῆς παιδείας ἔλαβες ἀπὸ τὴν βασιλεία ἐπάγγελμα τόσον ἐπικίνδυνο για τὴν τιμὴ καὶ τὴν ζωὴ τῶν ὑπηκόων; Ποῖος εἶσαι ἐσύ πού παίζεις μ' ἐμᾶς ἐδῶ, σ' αὐτόν τὸν τόπο πού γεννηθήκαμε; Ὁ Ἐθνισμός, ὦ Ἐπίτροπε, εἶναι θεμελιωμένος εἰς τὰ αἵματα ὀκτακοσίων χιλιάδων Ἑλλήνων φονευμένων εἰς τὸν ἀγῶνα...»** (Ντ. Κον. «Γ. Τερτσ. - Ανέκδ. Κείμενα» σελ. 11).

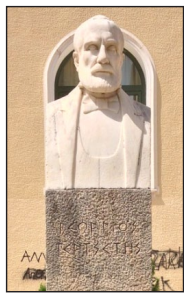

Ἀναστάσιος Πολυζῶιδης (1802-1873).

Η κίνησή τους αὐτὴ προκάλεσε τὴν ὀριστικὴ τους παύση, τὴ φυλάκιση καὶ τὴν ἄγρια κακοποίησή τους ἀπὸ τὴν Ἀντιβασιλεία.

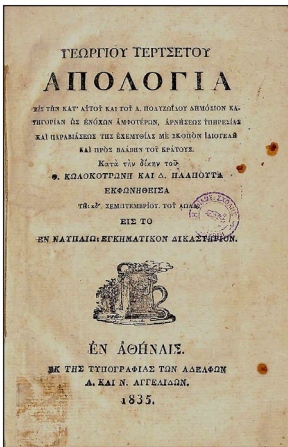
Τὸ 1864 ἐξελέγη ἀντιπρόσωπος τῆς Ζακύνθου στήν Βουλὴ. **Πέθανε** στίς 15 Ἀπριλίου 1874 στήν Ἀθήνα.

Στὸ ἐλεύθερο κράτος ὁ πολυτάλαντος Τερτσέτης προσφέρει πολλαπλές ὑπηρεσίες, ὡς δάσκαλος, ρήτορας, δημοσιογράφος, ἐρευνητής, ποιητής, νομικός. **Στὴ** γλῶσσα πείθεται ἀπὸ τὸν Σολωμὸ καὶ προσχωρεῖ στὴ Δημοτικὴ. **Γεμᾶτος** ζῆλο για τὴν Πίστη καὶ τὴν Πατρίδα, ἔκαμε ὀμιλίες ὅπου μποροῦσε. **Ὡς** καθηγητὴς διδάσκει Ἑλληνικὴ Ἱστορία στὴ Σχολὴ Εὐελπίδων, τὴν ὁποία ἴδρυσε τὸ 1828 ὁ Ἰωάν. Καποδίστριας. **Οἱ** ὀμιλίες του εἶναι ἐλκυστικὲς καὶ πλὴν τῶν Εὐελπίδων, τίς παρακολουθοῦν Ἑλληνες κάθε τάξεως καὶ ἡλικίας.

Προτομὴ Γεωργίου Τερτσέτη. Ζάκυνθος.

Ὀμιλίες κάμει ὅπου τὸν καλοῦν, στήν Ἑλλάδα, στήν Ἰταλία, στὴ Γαλλία, στήν Ἀγγλία. **Θέματά** του πάντα ἡ Πίστη καὶ ἡ Πατρίδα. **Τὸ** 1846 διορίζεται Ἀρχιεοφύλακας καὶ Βιβλιοφύλακας τῆς Βουλῆς, θέσεις πού διατηρεῖ ἕως τὸ θάνατό του. **Πέραν** τῶν ὀμιλιῶν, ἐξέδωσε περιοδικό, τὸν «Ρήγα», καὶ δημοσίευσε στὸ περιοδικὸ «Πανδώρα» (Ἰδρυτὲς οἱ Κων. Παπαρηγόπουλος, Ἀλέξ, Ραγκαβῆς καὶ Νικ. Δραγούμης) πολλὰ δημοτικὰ τραγούδια, ἕως τότε ἄγνωστα ἢ λησμονημένα.

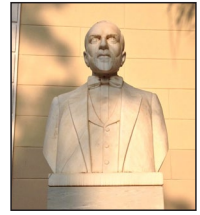
Πρώτη έκδοση τῆς Ἀπολογίας τοῦ Τερτσέτη στὸ Δικαστήριον τοῦ Ναυπλίου, ὅπου δικαζόταν ὡς κατηγορούμενοι μὲ τὸν Πολυζωΐδη, γιὰ τὴν στάση τους ὡς Δικαστῶν στὴν Δίκη τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Πλαπούτα, γραμμένη ἀπὸ τὸν Γεώργιο Τερτσέτη. Ἀθήνα 1835.

Στὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Θεοδ. Κολοκοτρώνη, πού ὁ ἴδιος ὁ Γέρος τοῦ Μοριά τοῦ τὰ ὑπαγόρευσε καὶ κυκλοφορήθηκαν μὲ τὸν τίτλο «Διήγησις συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς ἀπὸ τὰ 1770 ἕως τὰ 1836», ὑπάρχει ἡ ὁμιλία τοῦ Τερτσέτη γιὰ τὸ βιβλίον. Στὴν ὁμιλία αὐτή, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὁ Τερτσέτης γράφει γιὰ τὰ αἷτια τῶν κακῶν, πού βρῆκαν τοὺς Ἕλληνας: **«Ἐμπειροὶ ἀπὸ τὰ παθήματα μας γνωρίζομε καὶ τὰ αἷτια τῶν κακῶν: ... ἀδυνάτισε ὁ φόβος Θεοῦ, ἔλειψε ὁ ἔρωσ πατρίδος, μὲ τὴν φυγὴ τῶν δύο στοιχείων λείπει καὶ ἡ συνοδεία τους, ἡ ὁμόνοια, τὸ φιλότιμο, ἡ ἀλήθεια...»** (Τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφέως, Αθήνησιν, 1846, σελ. 17').

Στὸν λόγο του, στίς 25 Μαρτίου 1849, τὸν ὁποῖο ἀπευθύνει στοὺς ἴδιους τοὺς ἀγωνιστὲς τοῦ 1821 καὶ στοὺς ἀπογόνους τους καὶ περιλαμβάνει ὁ Ντίνος Κονόμος στὴν ἀναφερθεῖσα έκδοση «Ἀνέκδοτοι Λόγοι», κατηγορεῖ τὸ ἔθνος μας, ὅτι μὲ τόσα ἀγαθὰ γῆς, οὐρανοῦ καὶ θαλάσσης δὲν κατόρθωσε ποτὲ νὰ μορφώσει πολιτικὴ ἐνότητα. **Τὸ** κατηγορεῖ ἐπίσης γιὰ τὴν κλίση πού ἔχει μόνο νὰ καυχᾶται γιὰ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν προγόνων του, ἀγνοώντας ὅτι **«ἡ δάφνη δὲν εἶναι χλωρὴ παρὰ εἰς τὶς κεφαλὰς ἐκείνων πού τὶς ἐπότισαν μὲ τὸν ἰδρωτὰ των»**. **Καὶ** ἓνα τρίτο ἀμάρτημα γιὰ τὸ ὁποῖο κατηγορεῖ τὸ ἔθνος μας εἶναι ἡ συνήθεια τοῦ **«νὰ ἀφήνει συχνὰ στὴ διάκριση τῆς τύχης τὸ σκάφος τῆς πατρίδος»**. **Καὶ** ἐπισημαίνει: **«Ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ δὲν ἀφιερῶθη εἰς τὴν τύχην, ἀλλ' εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀνδρείας της, ἐφάνη ἀνίκητη. Μαρτυρία οἱ Περσικοὶ πόλεμοι καὶ ἡ ἐκστρατεία τοῦ νιοῦ τῆς Μακεδονίας, ἀρχιστρατήγου τῶν Ἑλλήνων, καὶ μαρτυρία τὰ πρῶτα θαύματα τῶν πρώτων ἐτῶν τοῦ Ἀγῶνος»** (Αὐτ. Ι Τόμος, σελ. 183-199).

Ὁ Τερτσέτης δὲν θέλει νὰ περηφανευόμαστε γιὰ τὸ παρελθόν μας, ἀλλὰ νὰ αισθανόμαστε ὑπεύθυνοι, ἔναντι τῶν προγόνων μᾶς. **Μιλώντας** τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1842 στοὺς

Ἕλληνες τοῦ Λονδίνου, ἀναφέρει ὅτι τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος εὐεργέτησε τὴν ἀνθρωπότητα βοηθώντας στὴν ἡμερότητα τῶν ἠθῶν τῆς μετὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, μετὰ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὶς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, καὶ τονίζει: «**Ἄς** μὴ φανοῦμε ἀχάριστοι εἰς τὰ θεῖα θεσπίσματα. **Ἄς** μὴν ὀκνεύομεν ποτὲ εἰς τὰς χριστιανικὰς ἀρετάς, τὴν ἀγάπην, τὴν ἐγκράτειαν... **Καὶ** ἂν δὲν ἔχωμε πολυάριθμα στρατεύματα... ἂς εἰποῦμε ὅτι τὲς ἀρχιστρατηγίαις τὲς λαμβάνει τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος εἰς τὰ σκηνώματα τῶν δικαίων, εἰς τὰ λημέρια τοῦ Παραδείσου» (Αὐτ. σελ. 88).

Προτομή Γεωργίου Τερτσέτη.
Ναύπλιο.

**Γεωργίου Τερτσέτη,
τοῦ ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένου
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσιν,
Αἰωνία ἡ μνήμη!**

(*) Βλ. <https://christianviviografia.wordpress.com/>. Τοῦ Γιώργου Ν. Παπαθανασόπουλου • Ἐπιμέλ. ἡμετ.